

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

St.prp. nr. 8

(2001-2002)

Om humanitær bistand i forbindelse med krisen i Afghanistan

*Tilråding fra Utenriksdepartementet av 12. oktober 2001,
godkjent i statsråd samme dag.*

1 Sammendrag

Afghanistan er et av de største humanitære kriseområder i verden, etter årtier med væpnede konflikter kombinert med naturkatastrofer som jordskjelv og tørke. Den humanitære situasjonen er ytterligere forverret etter terroranslagene i USA 11. september i år. Det er nå klart fastslått at Osama bin Laden og hans terroristnettverk var ansvarlig for ugjerningene. Taliban-regimet i Afghanistan beskytter bin Laden til tross for vedtak i FNs sikkerhetsråd om utlevering. Den militære operasjonen som ble igangsatt 8. oktober er nødvendig for å nøytralisere terroristnettverket. Den humanitære situasjonen er nå svært alvorlig. Konsekvensene for hele regionens stabilitet kan bli dramatiske. En opptrapping av den globale humanitære bistanden vil foruten å lindre lidelsene for sivilbefolkningen også være viktig for å holde sammen den internasjonale koalisjonen i kampen mot internasjonal terrorisme.

For å avhjelpe situasjonen for nødlidende i regionen foreslår Regjeringen en tilleggsbevilgning på 200 mill. kroner i bistand til Afghanistan, av dette foreslås 50 mill. kroner dekket ved omdisponeringer innenfor bistandsrammen.

2 Nærmere om den humanitære situasjonen

Over 5 millioner afghanere er av FN vurdert som nødhjelpstrengende, og avhengige av humanitær bistand fra det internasjonale samfunns side. Mer enn 800 000 av disse er internt fordrevne. Afghanske flyktninger representerer verdens største flyktningebefolkning på nær 4 millioner, hovedsakelig i nabolandene Pakistan og Iran. FN, Røde Kors og frivillige organisasjoner har nylig trukket sitt utsendte personell ut av Afghanistan av sikkerhetsgrunner. Nødhjelpslagrene er i ferd med å tømmes eller er blitt plyndret. De klimatiske forhold kan raskt forverres, og vintrene i Afghanistan er normalt svært kalde. Både Pakistan og Iran har i prinsippet stengt grensene til Afghanistan, men det meldes om at tusener av flyktninger fortsetter å strømme inn. Det fryktes også et stort antall flyktninger til land i Sentral-Asia.

3 Bistand til Afghanistan

Norsk humanitær bistand

Norge gir betydelig humanitær bistand til Afghanistan og til afghanske flyktninger, både gjennom FN, Røde Kors systemet og norske frivillige organisasjoner. Det var fram til 11. september i år tildelt 71 mill. kroner til dette formål. I tillegg er det som følge av den forverrede humanitære situasjonen nylig tildelt ytterligere 35,5 mill. kroner fra bevilgningene til humanitær bistand. Samlet norsk bistand hittil i år utgjør med dette 106,5 mill. kroner.

Andre lands innsats

Under et giverlandsmøte innen Afghanistan Support Group (ASG) som fant sted i Berlin 27. september i år, ble det gitt generelle løfter om en betydelig økning i den humanitære bistanden. Tyskland kunngjorde at de vil gi ytterligere DEM 50 mill. til nødlidende fra Afghanistan, tilsvarende ca. 207 mill. kroner. USA gir nesten USD 200 mill. (ca. 1 700 mill. kroner) årlig, og indikerte at dette beløpet kan bli doblet. Storbritannia skal ha indikert GBP 15 mill. (ca. 195 mill. kroner) i tilleggsbidrag gjennom FN og Røde Kors. Et høynivåmøte for å gi tilsagn om bidrag til den humanitære krisen fant sted i Genève 5.-6. oktober. Blant annet ga da Sverige tilsagn om ytterligere støtte på SEK 200 mill. og Danmark ga tilsagn om DKK 110 mill.

4 Den regionale situasjonen

Afghanistans naboland er og vil fortsatt i betydelig grad bli påvirket av den humanitære krisen i landet. Et stort antall flyktninger er på vei mot Pakistan, Iran og Tadsjikistan. Pakistan er i særstilling det landet som vil bli mest berørt av hendelsene i Afghanistan. Landet har tette politiske, etniske og religiøse bånd til Taliban og et stort antall afghanske flyktninger. Pakistans president Musharraf har tatt et politisk viktig veivalg ved å slutte opp om USA og den internasjonale koalisjonen mot terrorisme. Ved å distansere seg fra Taliban-regimet har presidenten provosert sterke fundamentalistiske krefter i den pakistanske befolkningen og innenfor stats- og militærapparatet. Pakistan er inne i en alvorlig økonomisk krise og avhengig av internasjonal assistanse. Den videre utviklingen i Pakistan vil avhenge av hvordan presidenten kan balansere og håndtere sterke motkrefter ved blant annet å vise til internasjonal politisk og økonomisk støtte.

Regjeringen besluttet 27. september i år å oppheve det såkalte frysvedtaket når det gjelder stat-til-stat bistanden til Pakistan for å uttrykke støtte til landet som i dag befinner seg i en meget vanskelig økonomisk situasjon.

I forbindelse med Pakistans sentrale rolle i koalisjonen for å bekjempe terror etter angrepet i USA, har en fra amerikansk side antydnet mulig gjeldslette for Pakistan. USA vil sannsynligvis ta dette opp i Parisklubben. Forskjellige forutsetninger for denne gjeldsletten vil da bli drøftet mellom alle bilaterale kreditorer. Når det gjelder Pakistan har Norge til sammen NOK 540 millioner i utestående fordringer og garantiansvar. Budsjettimplikasjonene for Norge av et eventuelt amerikansk initiativ i Parisklubben er umulig å fastslå før man ser den endelige løsningen. Høyst sannsynlig vil det ikke innebære budsjettimplikasjoner i inneværende år. Som en oppfølging av det amerikanske initiativet vil det kunne bli aktuelt å forelegge saken for Stortinget på et senere tidspunkt.

5 Forslag om tilleggsbevilgning

Situasjonen i Afghanistan er ytterst ustabil. Det er forventet et enormt behov for humanitær bistand både innen Afghanistan og til afghanske flyktninger i regionen i løpet av høsten. FNs konsoliderte appell fra 27. september i år utgjør til sammen 5 mrd. kroner, hvorav 1,2 mrd. kroner er umiddelbare behov. I tillegg er det en rekke appeller og søknader fra Røde Kors systemet og fra frivillige organisasjoner. Dette tilsier behov for tilføring av tilleggsmidler i løpet av kort tid. Allerede før den nye krisen i Afghanistan var de humanitære bevilgningene under bistandsbudsjettet svært presset.

Basert på FNs appell samt de frivillige organisasjoners anslag for merbehov, foreslår Regjeringen en tilleggsbevilgning på 200 mill. kroner i bistand til Afghanistan. Av dette beløpet foreslås 50 mill. kroner dekket ved omdisponeringer innenfor bistandsrammen, ved tilsvarende mindretgifter til flyktninger i Norge, jf. St. prp. nr. 101 (2000-2001). Regjeringen foreslår at det bevilges ytterligere 150 mill. kroner som tilleggsbevilgning.

Utenriksdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om humanitær bistand i forbindelse med krisen i Afghanistan.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om humanitær bistand i forbindelse med krisen i Afghanistan i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag til vedtak om humanitær bistand i forbindelse med krisen i Afghanistan

I

I statsbudsjettet for 2001 gjøres følgende endringer:

Utgifter:

Kap.	Post	Formål	Kroner
191		Menneskerettigheter, humanitær bistand og flyktningetiltak	
	70	Tilskudd til menneskerettigheter, humanitær bistand og flyktningetiltak, <i>kan overføres</i> , økes med	200 000 000
		fra kr 1 288 000 000 til kr 1 488 000 000	
195		Tiltak for flyktninger i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA),	
	21	Spesielle driftsutgifter, reduseres med	50 000 000
		fra kr 712 399 000 til kr 662 399 000	
